

ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Людина з незапам'ятних часів завжди прагнула зрозуміти себе, досягнути основи свого існування. Різноманітні галузі наукового знання постійно уточнювали, що є людина, індивід, особистість їх сутність і визначали напрямки і методи розвитку своїх теоретичних і практичних пошуків. Відштовхуючись від світоглядної позиції, у різних наукових працях затверджувалися різні особистісні якості, що характеризують людську сутність: розум, воля, віра, моральні почуття і т. д. Але, у будь-якому випадку, сутність людини як особистості відкривається тільки тоді, коли ми намагаємося зрозуміти ті форми активності, які реалізують потенціал нашого розуму, волі, віри та ін. А чи є якийсь загальний «механізм», що дозволяє здійснитися ідеям, можливостям, намірам? Завдяки яким людським зусиллям народжуються думки, рішучі дії, проявляються усвідомлені почуття і переживання? На наш погляд, перенесення людиною особистісних потенційних можливостей в реальність пов'язане з її здатністю здійснювати вчинки. А значить дуже важливо кожній мислячій людині усвідомити, куди вона йде і навіщо. Виникає питання: чи для досягнення власних цілей необхідно підкорятися «моральним законам всередині нас» і наслідувати прийнятну в середовищі існування мораль, чи відкинути ці непотрібні умовності і своєю волею вибирати найкращий шлях в цьому житті? Це питання є актуальним в умовах сучасного нам суспільства, тому і розглянемо його в даній роботі.

Діяльність – універсальний спосіб задоволення людських потреб шляхом активного перетворюючого ставлення до світу. Одні автори приписують діяльність деяким видам тварин і навіть технічним агрегатам, інші виходять з того, що діяльність – винятковий привілей людини, ознака його родової сутності. А чи можемо або маємо ми право оцінювати цю діяльність і яку моральну оцінку можемо дати тому чи іншому людському вчинку? Щоб дати відповідь на ці запитання потрібно заглибитись в суть самої моралі та поведінки людини. Саме поняття моралі вивчалось, розвивалось і поглиблювалось багатьма мислителями. За допомогою нього в теоретичному і практичному досвіді людей розрізняються звичаї, закони, вчинки, характери, які виражають вищі цінності, через які людина проявляє себе як розумна, самосвідома і вільна істота. Спеціально-філософське уявлення формується в процесі осмислення правильної поведінки, порядку в моралі і межі свободи, ззовні задається тією чи іншою організаційною та нормативною впорядкованістю. Близьким поняттям по відношенню до моралі є моральність – це прийняття на себе відповідальності за свої вчинки. На відміну від моралі, яка є зовнішньою вимогою поведінки індивіда, поряд з законом, моральність – внутрішня установка індивіда діяти відповідно до власної совісті і (або) за своїми принципами. У сучасній науковій літературі визначення моральної оцінки залишається суперечливим. Оцінка – один із способів висловлення ставлення того, хто говорить, до фактів реальної дійсності пов'язана з пізнанням об'єктивного світу. А отже, моральна оцінка – це акт виявлення та обґрунтування значення тих чи інших феноменів (вчинків, намірів та ін.), які складають розумову людську діяльність. У системі моральних відносин моральна оцінка виконує головним чином роль моральної санкції, соціальна значущість та ефективність якої визначається реальною вагою моралі серед інших факторів, які детермінують людську поведінку.

Слід підкреслити, що досить велика кількість вчених розглядають потребу як стан напруги. У житті можна спостерігати, як сама поява потреби змінює стан людини. Такий стан змушує її шукати причину дискомфорту, з'ясувати, чого людині не вистачає. Таким чином, потреба спонукає людину до дії, до діяльності, до активності. Отже, потреба є основною спонукальною силою людської діяльності. А для адекватної оцінки діяльності або лінії поведінки важливо не просто кваліфікувати мотиви і результати з точки зору моральної цінності поза зв'язком їх один з одним, а виявити конкретне співвідношення цих цінностей і проаналізувати ті зовнішні умови, при яких дані мотиви переходять у певні результати.

І, власне, сучасна людина в цілому ще не досягла такої стадії розвитку, коли вільна ставити під сумнів існуючі моральні принципи і на основі особистих переваг обирати норми поведінки, інакше виникне хаос. У людини виникло відчуття панування над природою, матеріального достатку і необмеженої особистої свободи для кожного. Наука дала ілюзію всезнання, а техніка – всемогутності. Основними психологічними передумовами зсуву системи цінностей став радикальний гедонізм, егоїзм і бажання володіти за умови неможливості повного задоволення власних потреб. У сукупності цих факторів панує ігнорування розумінням унікальності і значущості кожного індивіда. Зарахування себе до лодства, як до загальної маси людей, відбулося втратою віри у власні сили. Кожній людині зараз необхідно усвідомити себе, як дієву частину загального цілого і, спираючись на досвід цивілізації, спадщину світових релігій, принципи гуманізму і здоровий глузд, виробити власний ціннісний орієнтир, який дозволить усьому суспільству мирно співіснувати, а суспільство, у свою чергу, повинно проектувати цей принцип на людину, трактуючи його як індивідуальне благо в частині цілого.